

Учебна програма по литература за X клас – първо равнище

Колонa 1	Колонa 2	Колонa 3	Колонa 4	Колонa 5	Колонa 6
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквам резултати по теми	Основи нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
Ядро 1: Социокултурни компетентности	<p>Стандарт 3:</p> <p>Разбира ролята на Ренесанса за формиране на ориентирана към индивидуалните ценности на личността хуманитарна система.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p>Разбира:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– приноса на ренесансовите мислители и писатели за развиването на ценностен мироглед, който поставя отговорностите на личността към себе си и света в центъра на творението;</li> <li>– приноса на ренесансовата литература за оформяне на нов модел за литературно въздействие, почиващ на принципа на размисъла и преоценката на утвърдените стойности.</li> </ul> <p>Стандарт 4:</p> <p>Осъзнава спецификата на хуманитарните проблеми на обществата от Новото време.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p>Разбира:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– същността на нравствената проблематика, разработвана от</li> </ul>	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Връзката между човека и света – човекът е положен в центъра на света, той има възможност да се развие или по посока към Бога, или към животното, изборът е негов;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– тази средищност на човешкото битие предопределя двата основни принципа на ренесансовия хуманизъм – отговорност и търпимост.</li> </ul> <p>2. Приносът на ренесансовата литература за оформяне на нов въздействен модел на изкуството.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– на мястото на подражанието и директната поука идват размисълът и способността за преценка;</li> <li>– читателят се идентифицира с героя по принципа на симпатията, т.е. може да открие добрите и лошите му страни;</li> <li>– моралната оценка не е задължителна, а свободна.</li> </ul> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Класицизмът – модел за йерархизация на обществото и кодекс за човешко поведение:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– проблемът за отговорността на човека към владетеля и държавата;</li> <li>– нравственият кодекс на классицизма –</li> </ul>	<p>хуманизъм, морална преценка, отговорности, търпимост</p> <p>отговорност, дълг, цивилизация и просвещение, свобода, социален анализ, универсална</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да коментират възловите нравствени конфликти в изучаваните творби, откривайки в ренесансовата нравствена норма зараждането на съвременното възприемане на света.</p> <p>2. Да откриват особеностите на художественото въздействие на ренесансовата литература като литература на свободния размисъл и преценка.</p> <p>3. Да разсъждават по проблема за влиянието на ренесансовата култура върху по-късното развитие на европейското общество.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да коментират хуманитарните проблеми в изучаваните произведения и принципите за тяхното разрешаване, предложени от автора.</p>	<p>В съпоставка с изученото по история и философия да се изгради една цялостна представа за нравствените норми на ренесансовата култура и отношението ѝ към развитието на европейската култура и духовност.</p> <p>В съпоставка с изученото по история и философия да се затвърдят представите за</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядро 2: Литературни компетентности	<p>класицизма – проблема за дълга; – появата и развитието на идеите на Просвещението за всеобщото възпитание като средство за реформиране на света; – нравствените дилеми на Романтизма, свързани с желанието на човека да се освободи от оковите на ограничаващите го условия; – идеята на социалния реализъм за проникване в истината за човека чрез анализ на неговите общности и тяхната история; – порива на модернизма да открие универсалните хуманитарни ценности.</p> <p>Стандарт 1: Притежава системни знания за строежа и функционирането на художествената творба, умее свободно да навлиза в изучаваните произведения и си служи непротиворечиво със специфична литературоведска терминология. Очаквани резултати: – разбира промените, настъпващи в строежа на литературната творба и нейното функциониране със смяната на литературните направления;</p>	<p>неотменимият дълг. 2. Просвещението – модел за изграждането на човека чрез развитие на собствените възможности: – човекът като обект и субект на възпитание и развитие; – формиране на идеята за задължителната цивилизованост и образованост като средство за съхранение на живота. 3. Романтическият порив към свобода на чувството и действието: – премахване оковите на предразсъдъците; – единство на доброто и злото у човека; – поривът към осмисляне на индивидуалното битие. 4. Общественият анализ на социалния реализъм – универсално средство за разбиране на човека. 5. Търсенията на модерната душа</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Връзката между социокултурния облик на литературното направление и неговата поетика: – връзката между строеж и въздействие; – ролята на художествения строеж за оформяне облика на литературното направление и школа – художествените манифести и поетики. 2. Развитие на жанровата система в литературата:</p>	<p>хуманитарна ценност.</p> <p>Поетика (художествен език), жанрова система, направление, школа.</p>	<p>2. Да съпоставят различните културни модели и да откриват вътрешното развитие на хуманитарната проблематика. 3. Да откриват влиянието на различните културни модели върху състоянието на човешката общност днес.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да се запознаят с развитието на жанровата система на литературата в анализа на изучаваните творби. 2. Да анализират връзката между художествен строеж и характерното за направлението или школата художествено въздействие. 3. Да проследят логиката в развитието</p>	<p>ролята на европейския културен развой, за формирането на съвременните нравствени ценности.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>– познава строежа и въздействието на ренесансовата лирика, драма и роман;</p> <p>– познава процеса на развитие на литературните жанрове;</p> <p>– познава особеностите на художествения език, характерен за отделните направления.</p> <p>Стандарт 2:</p> <p>Познава основните характеристики на отделните етапи в развитието на европейския културен процес и словесност. Очаквани резултати:</p> <p>– Познава особеностите на ренесансовата култура и литература;</p> <p>– Познава особеностите на класицистичната култура и литература;</p> <p>– познава особеностите на Просвещението като начален етап в развитието на модерната култура и литература;</p> <p>– познава културата и литературата на Романтизма;</p>	<p>– ролята на жанра в литературата от Новото време;</p> <p>– поява и развитие на жанровете на модерните литератури и тяхната връзка с основните художествени задачи на направлението.</p> <p>3. Художественият език на ренесансовата и следренесансовата литература:</p> <p>– основна характеристика на направленията и школите;</p> <p>– поетиката на Ренесанса;</p> <p>– нормативната поетика на класицизма;</p> <p>– романтическият бунт на художествения език;</p> <p>– поетика на реалистичната литература от XIX в.;</p> <p>– езиците на модерността.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Характер и особеност на ренесансовата култура и литература.</p> <p>2. Характер и особености на класицизма.</p> <p>3. Характер и особености на Просвещението.</p> <p>4. Характер и особености на културата и литература на романтизма.</p> <p>5. Характер и особености на реалистичната литература от XIX в.</p> <p>6. Разностранните проявления на модернизма (обща черта и особености на отделните литературни школи).</p>	<p>Ренесанс,</p> <p>класицизъм,</p> <p>Просвещение,</p> <p>романтизъм,</p> <p>реализъм,</p> <p>натурална школа,</p> <p>модернизъм,</p> <p>декадентство,</p> <p>символизъм.</p>	<p>на художествените езици според характерните за всяко литературно направление манифести, програми и поетики.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да се запознаят с най-важните особености на ренесансовата, класицистичната, просвещенската, романтичната, реалистичната и модернистичната култура и литература.</p>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>– познава особеностите на реалистичния тип литература от XIX в.;</p> <p>– познава различните културни и литературни проявление на модерността.</p> <p>Стандарт 3: Познава развитието на европейската литературна история според заложеното в програмата за първо равнище учебно съдържание.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p>– познава развитието на европейската литература със следните автори и произведения: Бокачо – „Декамерон“, Сервантес – „Дон Кихот“, Шекспир – „Хамлет“, Молиер – „Тартюф“, Д. Дефо – „Робинзон Крузо“, Ал. Дома – „Граф Монте Кристо“, Балзак – „Дядо Горио“, или Стендал – „Червено и черно“, Пушкин – лирика, Гогол – „Шинел“, Мопасан – „Бел ами“, Верлен или Рембо – лирика.</p> <p>Стандарт 4: Познава развитието на българската литература като част от европейския литературен процес и националната обществена и културна история (според програмата за учебно съдържание на първо равнище).</p> <p>Очаквани резултати: – познава особеностите на българската възрожденска литература като етап от</p>	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Ренесанса – първата крачка към модерната европейска литература.</p> <p>– ренесансовата новела и модерното художествено слово; – ренесансовата драма и проблемите на новия човек; – ренесансовия роман като универсален художествен език на новото време.</p> <p>2. Класицизмът като дисциплиниране на човешкия дух.</p> <p>3. Векът на просвещението.</p> <p>4. Романтизмът.</p> <p>5. Реализмът на XIX в.</p> <p>6. Модернизмът и художествените езици на Новото време.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Характер и особености на българската възрожденска култура и литература – основни ценности, сюжети, мотиви и герои.</p> <p>2. Делото на Паисий Хилендарски – Паисий Хилендарски – живот и дело; – „История славянобългарска“ –</p>	<p>новела, ренесансова драма, ренесансов роман, класицистична литература</p> <p>просвещенска литература, романтизъм, модернизъм.</p> <p>Възрожденска литература, повест, поема, комедия.</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да се запознаят с основните проблеми в развитието на европейската литература и с основни произведения, включени в програмата.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да анализират и интерпретират особеностите на възрожденската литература.</p>	<p>В съпоставка с изученото по история да затвърдят знанията си за историята на модерната европейска култура.</p> <p>В съпоставка с изученото по история да затвърдят знанията си за историята на българската възрожденска култура.</p>

Колонa1	Колонa 2	Колонa 3	Колонa 4	Колонa 5	Колонa 6
	<p>общия европейски процес за национално осъзнаване;</p> <p>– познава основни автори и произведения на българската възрожденска литература, а именно: Паисий Хилендарски – „История славянобългарска“, П. Р. Славейков – „Изворът на белоногата“, Любен Каравелов – „Българи от старо време“, Добри Войников – „Криворазбраната цивилизация“.</p>	<p>основополагащ национален мит.</p> <p>3. П. Р. Славейков като всеобхватна възрожденска културна фигура.</p> <p>– Културното и литературното дело на П. Р. Славейков;</p> <p>– „Изворът на белоногата“ като израз на устойчивото национално самосъзнание.</p> <p>4. Любен Каравелов и новите идеи на Българското възраждане.</p> <p>– Каравелов – централна фигура на българското възрожденско общество и култура.</p> <p>– „Българи от старо време“.</p> <p>5. Обратната страна на европеизацията</p> <p>– Д. Войников и „Криворазбраната цивилизация“.</p>			
Ядро 3:	Стандарт 1:				
Социокултурна и литературна компетентност; общуване с художествената творба	<p>Ситуира изучавана литературна творба в породилата я културна система и я анализира в съответствие с присъщата ѝ културна и художествена норма.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p>– Разбира връзката между проблемите на ренесансовото и модерните общества и основните проблеми, третиращи в литературата;</p> <p>– Владее основните черти на художествената норма, характерна за отделните направления и школи, и ги открива в анализирания творба;</p> <p>– Осъзнава връзката между проблемите на ренесансовото и модерното общество</p>	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Връзката между литературата и проблемите на Новото време;</p> <p>– основни хуманитарни проблеми на човека от Новото време;</p> <p>– основни сюжети и проблеми.</p> <p>2. Основни черти на ренесансовата и следренесансовата художествена норма и връзката ѝ с художественото въздействие.</p> <p>3. Главни хуманитарни проблеми на обществата от Новото време и търсенето на художествено въздействие:</p> <p>– утвърждаване ценността на</p>	Обществена хуманитарна проблематика и въздействие на литературата, особености на художествената норма и обществена функция на литературната творба.	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да откриват в проблематиката на разглежданата творба характерните за епохата хуманитарни проблеми.</p> <p>2. Да анализират и коментират връзката между художествения строеж и обществената функция на разглежданото произведение.</p>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>и въздействия потенциал на анализирания творба;  – Осъзнава връзката между характерния художествен строеж на творбата и осъществяването от нея въздействие.</p> <p>Стандарт 2:  Извлича художествения смисъл на конкретно литературно произведение във връзка с неговото място в творчеството на писателя в развитието на школата или</p>	<p>еманципираната личност и задачите на литературата;  – утвърждаването на абсолютисткия ред и йерархия и въздействиената стратегия на литературата;  – идеята за господството на разума и цивилизацията и въздействиените стратегии на просвещенската литература;  – романтичния порив към свобода на личността и романтичното художествено въздействие;  – историзиране на хуманитарната проблематика в реалистичната литература;  – атомизираният човек и търсенията на модернизма.</p> <p>4. Националната идея и ролята на българската възрожденска литература.  5. Характерни черти на художествения строеж на творбата и особеностите на нейното въздействие:  – опосредстващото влияние на писмеността и книгопечатането за утвърждаване на нов тип художествено въздействие;  – различните художествени стратегии и техният въздействиен потенциал.</p> <p>Учениците трябва да:  1. Задълбочат уменията си за извършване на литературен анализ, като:</p>	<p>Обществена хуманитарна проблематика и въздействие на</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:  1. Да откриват в проблематиката на разглежданата творба характерните за</p>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колена 4	Колона 5	Колона 6
	<p>направлението и в общочовешки план.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– извършва анализ на изучавана литературна творба;</li> <li>– посочва връзката между открития художествен смисъл на творбата и основните хуманитарни проблеми в творчеството на автора и проблемите на обществата от Новото време;</li> <li>– посочва трайните общочовешки ценности, проблематизирани в творбата.</li> </ul> <p>Стандарт 4:</p> <p>Открива и коментира връзката между художествения смисъл на литературното произведение и житейските проблеми, които стоят пред личността.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– открива в изучаваните произведения онези общи хуманитарни принципи, които са валидни и до днес, независимо от промените в историческото развитие на обществото;</li> <li>– формулира съществените хуманитарни проблеми, стоящи пред съвременните общества и индивиди, и свързва тези проблеми с трайните хуманитарни ценности, открити в анализираните творби.</li> </ul>	<p>– проблематизират откритите структурни и тематични особености на творбата във връзка с основната хуманитарна проблематика на епохата;</p> <p>– свързват особеностите на творбата с характерните за епохата художествени и естетически норми;</p> <p>– отчитат влиянието на индивидуалния стил.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Принципите за идентифициране на читателя с литературния герой и спецификата на художественото въздействие като особен вид естетически опит, подлагач на проверка хуманитарната култура на личността;</p> <p>– приложението на симпатизиращия идентификационен принцип като един от възможните типове художествена идентификация;</p> <p>– приложението на ироничния идентификационен принцип в културата на модернизма и приложението му при разрешаване на хуманитарни проблеми.</p>	<p>литературата, особености на художествената норма и обществена функция на литературната творба.</p> <p>Идентификация, симпатизиране, ирония.</p>	<p>епохата хуманитарни проблеми.</p> <p>2. Да анализират и коментират връзката между художествения строеж и обществената функция на разглежданото произведение.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да откриват актуална проблематика в изучаваните творби и да я съпоставят с образци на съвременната култура.</p> <p>2. Да дискутират по хуманитарни въпроси, свързани с откритите в произведението общи хуманитарни принципи.</p>	<p>В съпоставка с изученото по философия да задълбочат познанията си върху хуманитарните ценности и проблемите пред личността.</p>
Ядро 4:	Стандарт 3:				
Социокултурна и литературна	Композира изказването или текста с оглед на ясното поставяне на тезата, привежда	Учениците трябва да:	Аргументация,	На учениците трябва да се даде възможност:	Прилагат различни

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
компетентност: създаване на изказвания и писмени текстове	<p>подходящи доказателства и аргументация, умее да подреди основните части на изказването си така, че да постигне максимално въздействие върху своя възприемател, подбира най-подходящите езикови изразни средства.</p> <p>Очаквани резултати: – задълбочава знанията и развива уменията и за построяване на съдържателно издържано и въздействено изказване или писмен текст.</p> <p>Стандарт 4:</p> <p>Събира литературна информация от различни източници и я организира във вид, подходящ за конкретната задача.</p> <p>Очаквани резултати: – подобрява уменията си за събиране на литературна информация.</p> <p>Стандарт 5:</p> <p>Владее структурата на литературно-интерпретативното съчинение и на есето с хуманитарна проблематика и изпълнява специфичен литературен тест за проверка на компетентност.</p> <p>Очаквани резултати: – подобрява уменията си за писане на есе и литературноинтерпретативно съчинение.</p>	<p>аргументативна верига.</p> <p>2. Овладеят употребата на различни видове композиционни модели.</p> <p>3. Задълбочат уменията си за подбор на изразните средства.</p> <p>Учениците трябва да:</p> <p>1. Подобряват уменията си за боравене с традиционни и електронни средства за събиране на литературна информация.</p> <p>2. Подобряват уменията си за организиране на информацията.</p> <p>Учениците трябва да:</p> <p>1. Задълбочат знанията си и развият уменията си за адекватна композиционна постройка на изказването или писмения текст.</p> <p>2. Развият уменията си за анализ и интерпретация.</p>	<p>аргументативна верига, доказателство, пример, композиционен модел, изразни средства.</p> <p>Информация, сборник, монография, енциклопедия, база данни.</p> <p>Анализ, интерпретация, интерпретационен подход.</p>	<p>1. Да анализират строежа на аргументативната верига и да съставят своя по зададена тема.</p> <p>2. Да анализират различни композиционни модели на типове изказвания и текстове, както и да създават свои след построяване на аргументативната верига.</p> <p>3. Да анализират съотношението между задължителност и изборност на изразните средства.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да търсят и намират специфична литературна информация по зададена тема.</p> <p>2. Да я организират съгласно с избран от тях или уговорен с учителя класификационен принцип.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да анализират чужди есета и литературни интерпретации и да създават план за своя по зададена тема.</p> <p>2. Да пишат есе и литературно-интерпретативно съчинение по избрана от тях или по зададена тема.</p> <p>3. Да анализират допуснатите грешки.</p>	<p>композиционни модели при създаване на изказвания и текстове по останалите предмети.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основи нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности и междупредметни връзки
Ядро 1: Социо-културни компетентности	<p>Стандарт 1: Коментира при анализ на литературна творба възлови хуманитарни проблеми, породени от нарушаването на универсалната ценностна система. Очаквани резултати: Разбира и коментира: – същността на възловите хуманитарни проблеми и тяхното поставяне в литературата по време и след Ренесанса; – връзката между обществено развитие и основните хуманитарни проблеми на литературата; – основните хуманитарни идеи на епохата.</p> <p>Стандарт 2: Анализира проблемите, породени от сблъсъка между различни човешки общности, или проблемите, възникнали при противопоставянето на човешката общност с универсалните ценности. Очаквани резултати: Разбира: – историческия характер на отделните философски и нравствени системи и идеи и принципната възможност те да влязат в противоречие както с други идеи, така и с развитието на обществото; – възникването на големите културни направления в сблъсъка с предходните; – факта, че историята на културните идеи винаги е история на противоречието между стремящата се да намери универсални решения човешка мисъл (утопии) и реалния ход на общественото развитие; трагичните конфликти, произтичащи от този сблъсък.</p>	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Възникването на идеята за хуманизма.</li> <li>2. Принципа на йерархията, предаността и дълга.</li> <li>3. Вярата в ролята на цивилизацията и разума като универсално средство за постигане на хармония в човешките общности.</li> <li>4. Романтическият порив към освобождение на човешкия дух.</li> <li>5. Индивидуалната утопия.</li> <li>6. Изследването на механизмите на обществото и историята – ключ към решаването на човешките противоречия.</li> </ol> <p>Социалните утопии.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Историята на културата – история на сблъсъците между водещите идеи на епохата: – принципът за индивидуалната отговорност на човека срещу теологическата детерминация; – йерархическата подреденост, предаността и редът срещу индивидуалистическия безпорядък (в същото време строгата хармония на Ренесанса и разчупената пищност на барока); – вярата в силата на разума и просвещението срещу абсолютизма и йерархията; – идеята за освободеността от условностите срещу строгата подреденост на света; – социалните идеи срещу универсалните</li> </ol>	<p>Универсална хуманитарна ценност, утопия.</p> <p>Основна идея на епохата, основни конфликти на литературата.</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>3. Да коментират възловите нравствени конфликти в тях, като извличат характерните за епохата идеи за човека и обществото.</li> <li>2. Да откриват трайното и непреходното в основните сюжети на литературата.</li> <li>3. Да разсъждават по проблема за влиянието на ренесансовата и след-ренесансовата култура върху по-късното развитие на европейското общество.</li> </ol> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>3. Да се запознаят с основните идеи в развитието на човешката култура от Ренесанса и Новото време.</li> <li>2. Да анализират и коментират основните конфликти в литературата и да ги съпоставят със своя личен човешки опит, както и с основните хуманитарни идеи на съвременността.</li> </ol>	<p>В съпоставка с изученото по история и философия да изгради представа за историческата и хуманитарната ценностна система.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Стандарт 3: Разбира и коментира в анализа на различни художествени или житейски ситуации основните ценности на цивилизацията от Новото време: <i>отговорност и търпимост</i>. Извежда от изучени литературни творби проблеми, засягащи въпросите на индивидуалния избор, мотивирани от нормите на хуманитарната ценностна система. Проблематизира понятия като <i>свобода и необходимост, престъпление и наказание, разум и морал</i>. Очаквани резултати: Постига изложената в стандарта компетентност.</p> <p>Стандарт 4: Открива в развитието на българската литература различни фази от формирането на българската национална идентичност. Очаквани резултати: Разбира: – историята на проблема за националната идентичност; – възникването на идеята за българска нация и литературата на Възраждането; – основните идеи на българската</p>	<p>принципи на човешкото; – идеята за универсални ценности като антитеза на социалния детерминизъм. 2. Основните конфликти на литературата – конфликтите между човека, общността и универсалната нравствена ценност – анализ и съпоставка на основните конфликти, придаващи облика на ренесансовата, класицистичната, просвещенската, романтичната, реалистичната и модернистичната литература.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Понятията за отговорност и търпимост – основа на ценностната йерархия на Новото време. 2. Проблемът за индивидуалния избор и нещата, които го (пред)определят. 3. Основните понятия на хуманитарната ценностна система трябва непрекъснато да се проблематизират – основна задача на литературата – непоблематизирането на хуманитарните норми ги превръща в застинали догми, изкривяващи отношенията между индивида и общността.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Историческата обусловеност на националната идея – проблемът за възникването на нациите; – идеята за възникване на българската нация – източници и основни представители. 2. Възраждането – раждането на нацията. 3. Основните идеи на възрожденската</p>	<p>Отговорности и търпимост, разум и морал, свобода и необходимост, престъпление и наказание.</p> <p>Нация, свое и чуждо, национална идея, образите на родното.</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: 3. Да се запознаят с възникването и същината на основните понятия в хуманитарната ценностна система. 2. Да откриват в анализ на отделни художествени творби как тези основни ценностни ориентири се проблематизират. 3. Да проблематизират тези основни понятия, изхождайки от своя личен и обществен опит.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност: 3. Да се запознаят с основните произведения на Българското възраждане, където са изразени идеите за българската национална идентичност и нейните образи. 2. Да анализират и коментират проявленията на българската национална идентичност в художествената обр-разност на изучаваните произведения.</p>	<p>В съпоставка с изученото по философия, общество и личност и гражданско образование да затвърди знанията си за основите понятия и принципи на хуманитарната ценностна система.</p> <p>В съпоставка с изученото по история да се затвърдят и разширят представите за българска национална идентичност.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядро 2: Литературни компетентности	<p>възрожденска литература, свързани с изграждането на националния космос.</p> <p>Стандарт 1: Характеризира жанровата специфика и поетиката на изучените произведения. Характеризира персоналната система с оглед на различните функции, изпълнявани от героите в структурата на текста. Обяснява ролята на художествения език за цялостното художествено внушение. Разбира особеностите на различните видове стихосложение.</p> <p>Очаквани резултати: – разбира особеностите на художествения език в анализираното произведение; – тълкува жанровата природа на изучаваното произведение; – познава развитието на персонажната система а европейската литература и може да определи кои основни типове герои действат в анализираното произведение.</p> <p>Стандарт 2: Познава основните характеристики на</p>	<p>култура и литература и образите на българската национална идентичност; – романтичната идея за славната история и митологичният корен (митологичните механизми са универсално средство за утвърждаването на идеята за национална общност във всички европейски култури); – възникване на идеята за своето и чуждото; – образите на родното; – мъчениците на раждащата се българска нация; – желанието за свобода и независимост – основа на националната идея през Възраждането.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Основни елементи в поетиката на художествената творба – особеностите на сюжета и фабулата; – особеностите на използваните изразни средства; – стихова организация.</p> <p>2. Развитие на жанровата система в европейските литератури и отражението на жанра върху смисъла и въздействиения потенциал на творбата.</p> <p>3. Основните типове герои в европейската литература: – висок герой; – Прометеевския тип герой; – героят пикаро; – господарят и слугата; – самотният страдалец; – романтичната двойка; – самоизграждащият се човек.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p>	Жанр, литературни герои, персонажна система, поетически език, стихосложение.	<p>На учениците трябва да се даде възможност: 3. Да се запознаят с развитието на литературните жанрове в европейските литератури и да коментират влиянието на жанровата организация върху смисъла и въздействието на анализираното произведение.</p> <p>2. Да коментират особеностите на персонажната система и принципите за идентификация между герой и възприемател.</p> <p>3. Да анализират проявленията на поетическия език в изучаваните произведения.</p> <p>На учениците трябва да се даде</p>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>изучените литературни направления/школи и техните върхове художествени постижения.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– познава художествената специфика на ренесансовата литература;</li> <li>– познава особеностите на литературата на класицизма;</li> <li>– познава характера на просвещенската литература;</li> <li>– познава структурните особености и поетиката на романтизма;</li> <li>– познава художествената система на реалистичната литература;</li> <li>– владее основните принципи на модернистичната поетика и разграничава отделните школи – символизъм, експресионизъм и пр.</li> </ul> <p>Стандарт 3:</p> <p>Познава развитието на европейския литературен процес (съгласно със заложеното в програмата за второ равнище учебно съдържание).</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– освен изучаваните на първо равнище автори и произведения познава (по избор) и някои от следните: Данте Алигиери – „Ад“, Петрарка – „Канцониере“, Шекспир – „Ромео и Жулиета“, Корней – „Сид“, Молиер – „Дон Жуан“, Шилер – „Разбойници“, Гьоте – „Фауст“, Хайне – „Книга на песните“, Байрон и Шели – лирика, В. Юго – „Парижката света Богородица“, Пушкин – „Евгений Онегин“ или „Капитанската дъщеря“, Гогол – „Мъртви души“, Лермонтов – лирика или „Герой на нашето време“, Флобер – „Мадам Бовари“, Толстой – „Ана Каренина“, Достоевски – „Престъпление и наказание“, Чехов – „Три сестри“, Бодлер – „Цветя на злото“, Ибсен – „Куклен дом“, Ал. Блок – „Дванадесетте“, Булгаков – „Майстора и</li> </ul>	<p>1. Основните художествени принципи на ренесансовата литература.</p> <p>2. Класицизма и неговите художествени принципи.</p> <p>3. Просвещението и неговите художествени принципи.</p> <p>4. Поетиката на романтизма.</p> <p>5. Принципи на художествения строеж в реалистичната литература.</p> <p>6. Модернистичните поетики.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Литература на Ренесанса: Данте Алигиери – „Ад“ или Франческо Петрарка – „Канцониере“ или Шекспир – „Ромео и Жулиета“.</p> <p>Литература на класицизма: Пер Корней – „Сид“; Молиер – „Дон Жуан“.</p> <p>Литература на Просвещението: Шилер – „Разбойници“ или Гьоте – „Фауст“.</p> <p>Литература на романтизма: Байрон или Шели – лирика; В. Юго – „Парижката света Богородица“ или Пушкин – „Евгений Онегин“, или Гогол – „Мъртви души“, или Лермонтов – лирика, или „Герои на нашето време“.</p> <p>Социален реализъм: Флобер – „Мадам Бовари“, или Толстой – „Ана Каренина“, или</p>	<p>класицизъм, Просвещение, романтизъм, реализъм на XIX в., модернизъм, символизъм.</p> <p>Литература на Ренесанса, класицизма, Просвещението, романтизма, реализма и модернизма.</p>	<p>възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Да се запознаят с най-важните особености на отделните направления и школи и да ги прилагат в анализа на изучаваните творби.</li> </ul> <p>На учениците трябва да се даде възможност: Да се запознаят с основните проблеми на европейската литература и с основни произведения, включени в програмата.</p>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
<p>Ядро 3: Социокултурна и литературна компетентност: общуване с художествената творба</p>	<p>Маргарита".</p> <p>Стандарт 4: Познава историята на българската литература като част от общия европейски литературен процес и обществената и културната история на България (съгласно със заложеното в програмата за второ равнище учебно съдържание). Очаквани резултати: – познава особеностите на Българското възраждане като част от единен европейски процес; – освен авторите и произведенията от първо равнище познава: – Софроний Врачански – „Житие и страдание грешнаго Софроний“; – Добри Чинтулов – лирика; – Васил Друмев – „Иванко“; – възрожденска публицистика – Г. С. Раковски, П. Р. Славейков, Л. Каравелов.</p> <p>Стандарт 1: Поставя изучаваната литературна творба в конкретен художествен контекст и коментира специфичните ѝ особености в съответствие с породилата я художествена практика на направлението или школата. Очаквани резултати: – Разбира основните черти на художествената норма през Ренесанса, класицизма, Просвещението, романтизма, реализма и модернизма; – анализира произведения с оглед на</p>	<p>Достоевски – „Престъпление и наказание“, Чехов – разкази. Литература на европейския модернизъм: Бодлер – „Цветя на злото“, или Ибсен – „Куклен дом“, или Ал. Блок – „Дванадесетте“, или Булгаков – „Майстора и Маргарита“.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: Европейският характер на Българското възраждане; ренесансови черти на Възраждането; просвещенски черти на Възраждането; романтически черти на Възраждането. 2. Софроний Врачански – „Житие и страдание грешнаго Софроний“. 3. Добри Чинтулов – лирика. 4. Васил Друмев – „Иванко“. 5. Възрожденска публицистика – Раковски, Славейков, Каравелов.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Определяне на художествения контекст; социокултурна ситуация на епохата; специфична художествена практика; място в жанровата система на епохата; характерен начин на строеж и взаимодействие с възприятието; място в творчеството на автора. Връзка между строеж и въздействие; анализ на комуникативната структура на творбата;</p>	<p>Обществена хуманитарна проблематика и въздействие на литературата, особености на художествената норма и обществена функция на литературната творба.</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да се запознаят с предвидените по програма автори и произведения. 2. Да анализират и интерпретират особеностите на възрожденската литература.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да откриват в проблематиката на разглежданата творба характерната за епохата художествена норма. 2. Да анализират и коментират връзката между художествения строеж и обществената функция на разглежданото произведение.</p>	<p>Във връзка с изученото по история да задълбочат и конкретизират знанията си за основните идеи и етапи в развитието на Българското възраждане.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>тяхната поетика и стилистика; – коментира връзката между строежа на творбата и спецификите на вечната обществена функция, както и специфичните ѝ начини за въздействие.</p> <p>Стандарт 2: Анализира художествена творба от гледна точка на различни интерпретаторски подходи. Коментира художествено произведение с оглед на спецификата на идейно-художествената му проблематика (водещи хуманитарни идеи, основни конфликти и техният ценностен смисъл, персонажите и тяхната роля при формиране на цялото художествено внушение на творбата, главните компоненти в структурата на творбата).</p> <p>Очаквани резултати: – извършва анализ на изучавана литературна творба съгласно със заложените в стандарта параметри.</p> <p>Стандарт 3: Мотивира индивидуалния си читателски избор, като посочва специфични</p>	<p>анализ на особеностите на изображения свят; обществена функция и въздействие върху индивидуалния читател.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Интерпретация от гледна точка на художествените идеи; интерпретират се основните художествени идеи на епохата и се коментира тяхното конкретно проявление в анализирания творба; съпоставят се възможните смисли на творбата, съотнесени към пораждания контекст и към съвременното тълкуване. 2. Интерпретация с оглед на възприемателско-въздействените очаквания; анализират се комуникативните аспекти на творбата и връзката ѝ с определени възприемателски потребности от въздействие; анализ на обществената функция и въздействения потенциал. 3. Интерпретация от гледна точка на „вътрешния“ строеж на мотивите и изразните средства. Анализират се вътрешните връзки на мотивите и изразните средства и се описва техният смислообразуващ потенциал; – тълкува се творбата с оглед на смисъла, постигнат от срещата между потенциала на творбата и контекста на възприемането. Избор на изследователски подход.</p> <p>Учениците трябва да усвоят: 1. Критерии за подбор на четиво:</p>	<p>Анализ, интерпретация, интерпретаторски подход, школа в литературознанието.</p> <p>Критерии за подбор на</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: – Да се запознаят с принципите на различни интерпретаторски подходи и с някои образци от тях. 1. Да анализират и коментират връзката между художествения строеж и обществената функция на разглежданото произведение.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>художествено-естетически критерии (значимост на хуманитарната проблематика, стилови особености, принадлежност на автора към предпочитана литературна традиция и др.).</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– мотивира читателски избор съгласно със заложените в стандарта параметри.</li> </ul> <p>Стандарт 4:</p> <p>Използва литературнокритически текстове и заема позиция спрямо изразените в тях идеи.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– показва осъзната необходимост от работа с литературнокритически текстове;</li> <li>– умее да ги чете, като разбира гледната точка на автора и следва посоката на неговите аргументи;</li> <li>и аргументацията изразяват само една възможна позиция спрямо творбата;</li> <li>– при несъвпадение с изразените от автора мнения аргументира възраженията си, като представя тълкуване, което според него отразява по-адекватно смисъла и въздействието на интерпретирания текст или проблем.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– причини, поради които книгата се харесва на различните читатели: разказаната история; идентификацията с героя; начинът, по който авторът е поставил някой проблем, който вълнува читателя; благоприятната развръзка; богатият и експресивен език, майсторството на автора да изгради въздействащо цялостната структура на произведението.</li> </ul> <p>2. Развиване на мотивацията за четене</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– читателят пренебрегва някои книги;</li> <li>– смята, че не са интересни;</li> <li>– вълнува се от различни проблеми, за които не е срещал нищо в книгите, които чете;</li> <li>– как да разбере дали пренебрегваните книги не могат да отговорят на въпросите, които го вълнуват.</li> </ul> <p>Учениците трябва да усвоят, че:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– съществува богата традиция за анализ и интерпретация на художествената литература;</li> <li>– съществуването на тази традиция се обуславя от факта, че художественото изказване е условно както в съдържателен, така и в комуникативен план, следователно може да формира множество смислови внушения и</li> <li>– литературнокритическият текст трябва да се чете само като едно възможно мнение, независимо колко дълбоко им се струва написаното от автора – неговото мнение не е истина от последна инстанция;</li> <li>– позоваването на литературнокритически анализ трябва да става само тогава, когато може да се заеме някаква позиция спрямо изказаното от автора</li> </ul>	<p>четиво, мотивация на читателския избор.</p> <p>Литературна критика, анализ и интерпретация, позоваване.</p>	<p>Да разговарят за мотивите, които ги водят при избор на четиво.</p> <p>Да коментират своя и на другарите си избор.</p> <p>В разговор помежду си и с учителя да повдигат хуманитарни въпроси, които ги вълнуват, и да търсят литература, която да им помогне при житейските решения.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– да се запознаят с най-представителните текстове на литературнокритическата традиция, интерпретираща античната и средновековната литература;</li> <li>– да подлагат на дискусия изказаните от автора на литературнокритическия текст мнения;</li> <li>облягайки се върху няколко прочетени литературнокритически мнения, със заемане на позиция спрямо предходните гледки точки.</li> </ul>	

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
<p>Ядро 4: Социокултурна и литературна компетентност: създаване на изказвания и писмени текстове</p>	<p>Стандарт 4: Събира, анализира и съпоставя литературна информация от различни източници (научни съчинения, критически статии, речници и енциклопедии, библиографски справочници и пр.), като я организира във вид, подходящ за конкретната задача. Очаквани резултати: – умее да търси и намира специфична литературна информация; – познава спецификата на всеки отделен вид съчинение и прави разлика между тях и с оглед достоверността и обективността на информацията; – знае къде да намери нужната му информация – библиотеки, електронни средства за информация и пр.; – умее да конспектира правилно с оглед на целите, заради които събира информация; – организира информацията по различни признаци, така че лесно да си служи с нея.</p>	<p>(включително съгласие и подкрепа); безразборното цитиране и парафразиране на чужди мисли не е добър атестат за собствената способност да се разбират художествени творби.</p> <p>Учениците трябва да усвоят:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Основни източници на литературна информация <ul style="list-style-type: none"> <li>– традиционни: списания, сборници, речници, енциклопедии, предговори и бележки, литературнокритични монографии;</li> <li>– модерни: различните видове информационни бази данни и електронните средства за комуникация.</li> </ul> </li> <li>2. Специфика на различните информационни източници <ul style="list-style-type: none"> <li>– научни съчинения;</li> <li>– литературна критика;</li> <li>– речници и енциклопедии;</li> <li>– библиографски справочници.</li> </ul> </li> <li>3. Как да се използват различните източници <ul style="list-style-type: none"> <li>– организация на материала в научната монография, сборник, изследване</li> <li>– организация на енциклопедичните и справочните издания.</li> </ul> </li> <li>4. Принцип за организиране на информацията <ul style="list-style-type: none"> <li>– връзка между целта на изказването, неговата тема и начина, по който информацията се подрежда и организира;</li> <li>– водене на записки, конспект, картотека;</li> <li>– организация на информацията по тематичен принцип, по библиографски принцип, според хода на изложението, за което ще бъде използвана и т.н.</li> </ul> </li> </ol>	<p>Информация, сборник, монография, енциклопедия, база данни, конспект, картотека.</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Да се запознаят с различни видове информационни източници и с принципите за тяхното използване.</li> <li>2. Да събират информация в съответствие с целите на своята работа.</li> <li>3. Да си водят записки, конспекти и картотеки.</li> <li>4. Да организират събраната информация според нуждите на своето изложение.</li> </ol>	